

ความสัมพันธ์ของงบประมาณการจัดซื้อหนังสือและการใช้หนังสือ ของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ¹

The Relationship of Book Acquisition Budget and Book Usage in the Medical Library, Srinakharinwirot University

ศิริพรรณ ตันติวัชรประกาย²

Siripun Tantivacharaprakai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของงบประมาณการจัดซื้อหนังสือและการใช้หนังสือของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวมทั้งปริมาณการใช้และไม่ใช้หนังสือของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ แยกตามหมวดหมู่ระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติ (National Library of Medicine - NLM) ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือให้เหมาะสมกับความต้องการของภาควิชาต่าง ๆ ของคณะแพทยศาสตร์ได้ต่อไป ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) คณะแพทยศาสตร์ได้รับงบประมาณค่าหนังสือในรอบ 3 ปี ที่ศึกษาเป็นจำนวนทั้งสิ้น 2,882,877.00 บาท เมื่อพิจารณาแยกตามรายภาควิชาพบว่า ภาควิชาที่ได้รับงบประมาณสูงสุดคือ ภาควิชาวิสัญญีวิทยาและภาควิชาศัลยศาสตร์ รองลงมาคือ ภาควิชาอายุรศาสตร์ ส่วนภาควิชาที่ได้รับต่ำสุดคือ ภาควิชานิติเวชศาสตร์ 2) หนังสือที่เกี่ยวข้องแยกตามภาควิชา พบว่าภาควิชาอายุรศาสตร์ มีจำนวนหนังสือที่เกี่ยวข้องสูงสุด รองลงมา คือ ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกัน ส่วนภาควิชาที่มีจำนวนหนังสือที่เกี่ยวข้องต่ำสุด 2 ภาควิชา คือ ภาควิชารังสีวิทยา และภาควิชาจิตเวช ในเรื่องเกี่ยวกับปริมาณการใช้ พบว่าจากหนังสือทั้งหมด 4,254 เล่ม เป็นหนังสือที่มีการใช้เพียงร้อยละ 46.97 น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของที่มี 3) เมื่อพิจารณาแยกตามภาควิชา พบว่าภาควิชาที่มีปริมาณการใช้เกินกว่าร้อยละ 50.00 ของจำนวนหนังสือที่เกี่ยวข้องในแต่ละภาควิชา มี 6 ภาควิชา คือ ภาควิชารังสีวิทยา รองลงมาคือ ภาควิชาวิสัญญีวิทยาและภาควิชาศัลยศาสตร์ ภาควิชาจักษุวิทยา ภาควิชาจิตเวช ภาควิชาสูติศาสตร์ และภาควิชาออร์โธปิดิกส์ ส่วนภาควิชาที่มีการใช้ต่ำสุดคือ ภาควิชาพยาธิวิทยา 4) ด้านสัดส่วนการใช้หนังสือเทียบกับหนังสือที่เกี่ยวข้องโดยรวมมีค่าเป็น 1.00 : 7.53 เมื่อพิจารณาแยกตามภาควิชา พบว่าภาควิชาที่มีสัดส่วนการใช้สูงสุดคือภาควิชากุมารเวชศาสตร์ มีสัดส่วนการใช้ 1.00 : 10.94 ส่วนภาควิชาที่มีสัดส่วนการใช้ต่ำสุดคือ ภาควิชาพยาธิวิทยา มีสัดส่วนการใช้ 1.00 : 2.41 5) ความสัมพันธ์ของงบประมาณการจัดซื้อหนังสือกับปริมาณการใช้หนังสือพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

¹บทความจากงานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณรายได้มหาวิทยาลัย (เงินรายได้สำนักหอสมุดกลาง ประจำปีงบประมาณ 2551)

²บรรณารักษ์ชำนาญการ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ e-mail: siripun@swu.ac.th

Abstract

This study aimed to investigate the relationship of book acquisition budget and book usage in the Medical Library, Srinakharinwirot University, and to determine the quantity of used and non-used books in related subject categories of the National Library of Medicine (NLM) classification system. The results of this study could be used as a guideline for allocating book budget that efficiently meets the needs of the departments in the Faculty of Medicine. The study results showed that: 1) The book acquisition budget that the Medical Library, Srinakharinwirot University received during the years 2004–2006 was 2,882,877 Baht. The departments which received the highest budget were the Department of Anesthesiology and the Department of Surgery. The department which received the lowest budget was the Department of Forensic Medicine. 2) In determining the number of the books that were relevant to the subject fields of the departments, it was found that the Department of Internal Medicine had the highest number of relevant books whereas the Department of Radiology had the lowest number. 3) Among the total number of books under study, only 46.97 percent were used. In studying the book usage of all departments, the result shows that 6 departments used over 50.00 percent of their collections. These included the Department of Radiology, the Department of Anesthetic and the Department of Internal Medicine, the Department of Ophthalmology, the Department of Psychiatry, the Department of Gynecology and the Department of Orthopedics. The lowest use of books was found in the Department of Pathology. 4) The ratio between the total number of books used and the total number of the relevant books used was 1.00 : 7.53. The highest ratio was found in the Department of Pediatrics (1.00 : 10.94), while the lowest was found in the Department of Pathology (1.00 : 2.41). 5) The study showed high correlation between the total book acquisition budget and the book usage, at the statistically significant level of .05 level.

คำสำคัญ: งบประมาณการจัดซื้อหนังสือ, การใช้หนังสือ, ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Keywords: Book Acquisition Budget, Book Usage, Medical Library, Srinakharinwirot University

บทนำ

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษาและการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากห้องสมุดเป็นแหล่งสำคัญในการจัดหา รวบรวมจัดเก็บและบริการสืบค้นข้อมูล เพื่อสนับสนุนการศึกษา การค้นคว้าและการวิจัยของอาจารย์ นักศึกษาและบุคลากรของสถาบัน การศึกษาตลอดจนชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องจนตลอดชีวิต ดังนั้น คุณภาพของห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงเป็นเรื่องสำคัญอันจะนำไปสู่การเพิ่มพูนคุณภาพการศึกษา (พรธนิทร์ สีนาราช: และ มาธูร ศารตราวิท. 2546: 1)

ในอดีตบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีความเชื่อว่า ห้องสมุดมีขนาดใหญ่เท่าใดยิ่งจะเป็นห้องสมุดที่ดี (ประยงค์ศรี พัฒนกิจจำรูญ. 2524: 1) กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศส่วนใหญ่จึงเน้นที่การเพิ่มเติมจำนวนทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ เข้ามาในห้องสมุดหรือที่เรียกว่าการจัดหาทรัพยากรห้องสมุด (Acquisition) ปัจจุบันห้องสมุดหลายแห่งประสบปัญหาในด้านพื้นที่และงบประมาณของห้องสมุด ทำให้ห้องสมุดต้องคำนึงถึงกระบวนการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเข้าห้องสมุดมากขึ้น โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด (เนงนารถ ชัยรัตน์. 2542: 25) รวมทั้งคำนึงถึงงบประมาณในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเลือกหนังสือ (กรรณิการ์ ชาวบ้านเกาะ. 2546: 6) เนื่องจากทุกห้องสมุดต้องการใช้งบประมาณที่มีอย่างจำกัดในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณค่าและตรงกับความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2530 เพื่อให้บริการแก่คณาจารย์ นิสิตและบุคลากรของคณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล อยู่ภายใต้สังกัดของสำนักหอสมุดกลางโดยนิตินัย มีการจัดทำแผนงานและดำเนินนโยบายร่วมกัน และในทางปฏิบัติให้ดำเนินงานขึ้นตรงกับคณบดีคณะแพทยศาสตร์ และในเดือนมกราคม พ.ศ. 2543 ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ได้ย้ายไปเปิดให้บริการที่ชั้น 5 อาคารศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จังหวัดนครนายก เนื่องจากคณะแพทยศาสตร์ มีการเรียนการสอนสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1-3 ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จึงมีหนังสือส่วนหนึ่งที่ทางห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ จัดซื้อและจัดเก็บให้บริการที่ชั้น 5 ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ต่อมาปี พ.ศ. 2548 ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ได้เริ่มใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Horizon ซึ่งเป็นฐานเดียวกับของสำนักหอสมุดกลาง มาใช้ในการลงฐานข้อมูลหนังสือ จนถึงเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 ได้เริ่มนำโปรแกรม Horizon มาใช้ในการให้บริการยืม-คืน ในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ซึ่งสามารถบันทึกจำนวนการใช้หนังสือแต่ละวันที่ยืมออกจากห้องสมุดได้

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ได้ดำเนินการจัดซื้อหนังสือ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการคัดเลือกหนังสือ โดยคณะกรรมการคัดเลือกหนังสือนี้ได้รับการแต่งตั้งจากคณบดีคณะแพทยศาสตร์ ประกอบด้วยคณาจารย์ซึ่งเป็นตัวแทนจากภาควิชาต่าง ๆ ของคณะแพทยศาสตร์ ในส่วนของงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือทางห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ได้จัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือให้กับแต่ละภาควิชาของคณะแพทยศาสตร์ โดยจัดสรรงบประมาณตามค่า FTES (Full Time Equivalent Students) ดังนั้นจึงมีหนังสือจำแนกตามภาควิชาต่าง ๆ ของคณะแพทยศาสตร์ ผู้วิจัยในฐานะที่เคยปฏิบัติงานในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ จึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือของแต่ละภาควิชา กับปริมาณการใช้หนังสือในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ว่ามีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด ซึ่งผลการศึกษาสามารถนำไปประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือให้เหมาะสมกับการใช้ของแต่ละภาควิชาในคณะแพทยศาสตร์ได้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปริมาณการใช้และการไม่ใช้หนังสือของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ โดยแยกตามหมวดหมู่ระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติ (NLM)
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือของแต่ละภาควิชา ในคณะแพทยศาสตร์กับปริมาณการใช้หนังสือในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการใช้งบประมาณการจัดซื้อหนังสือของแต่ละภาควิชาในคณะแพทยศาสตร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2549 และศึกษาการใช้หนังสือทางการแพทย์ที่วิเคราะห์หมวดหมู่ตามระบบ NLM ในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ ที่เชื่อมผ่านระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Horizon

สมมติฐานในการวิจัย

งบประมาณการจัดซื้อหนังสือของห้องสมุด คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณการใช้หนังสือของผู้ใช้ห้องสมุด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

1.1 ข้อมูลงบประมาณได้จากบันทึกของฝ่ายการเงินของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียดงบประมาณของห้องสมุดจัดสรรให้แก่ภาควิชาต่าง ๆ ช่วงปี พ.ศ. 2547-2549 การจัดสรรงบประมาณให้แก่แต่ละภาควิชาขึ้นจัดตามค่า F T E S

1.2 ข้อมูลการยืมหนังสือของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ได้รวบรวมจากฐานข้อมูล Horizon ซึ่งเป็นฐานข้อมูลระบบห้องสมุดอัตโนมัติจากงานเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักหอสมุดกลาง ในช่วงปี พ.ศ. 2549-2550

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลซึ่งมี 4 รายการ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลหนังสือที่มีการใช้ แบบบันทึกหนังสือที่ไม่มีการใช้ แบบบันทึกงบประมาณของแต่ละภาควิชาในคณะแพทยศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2549 และแบบบันทึกการใช้และการไม่ใช้หนังสือแยกตามภาควิชาและตามหมวดหมู่ระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของงบประมาณของแต่ละภาควิชาในคณะแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ได้รวบรวมงบประมาณค่าหนังสือของแต่ละภาควิชา โดยจัดทำเป็นตาราง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลงบประมาณค่าหนังสือของแต่ละภาควิชาจัดทำตาราง และรวบรวมงบประมาณ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2549

การเก็บรวบรวมข้อมูลหนังสือที่มีการใช้และหนังสือที่ไม่มีการใช้ จากข้อมูลการยืมหนังสือของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาแจกแจงความถี่ลงในเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย และสรุปได้ข้อมูลจากแบบบันทึกการใช้และไม่ใช้หนังสือของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ โดยแยกตามภาควิชาและระบบห้องสมุดแพทย์แห่งชาติ (NLM)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณที่คณะแพทยศาสตร์ได้รับทั้ง 3 ปีการศึกษา แยกเป็นรายปีและผลรวม พร้อมทั้งแสดงค่าร้อยละแยกตามภาควิชา นำรายการหนังสือทั้งหมดมาหนังสือที่เกี่ยวข้องแยกตามภาควิชาแล้วคำนวณค่าร้อยละของ

จำนวนหนังสือที่เกี่ยวข้องจากจำนวนทั้งหมด ส่วนปริมาณการใช้หนังสือวิเคราะห์โดยนำความถี่ในการใช้หนังสือมาคำนวณค่าร้อยละของการใช้เทียบกับหนังสือที่เกี่ยวข้องของแต่ละภาควิชา คำนวณสัดส่วนจำนวนเล่มที่มีการใช้กับจำนวนครั้งที่มีการยืมออกไป แยกตามภาควิชา นำจำนวนงบประมาณและปริมาณการใช้หนังสือมาคำนวณค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. งบประมาณค่าหนังสือของแต่ละภาควิชาของคณะแพทยศาสตร์แยกตามปี ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2549 และผลรวมปรากฏผลดัง ตาราง 1

ตาราง 1 งบประมาณค่าหนังสือของแต่ละภาควิชา

ภาควิชา	2547	2548	2549	รวม	ร้อยละ
กุมารฯ	150,206.20	68,830.50	141,261.70	360,297.40	12.50
จักษุ-โสต	62,967.00	33,590.20	69,459.30	166,016.50	5.76
จิตเวช	89,250.00	17,679.00	50,994.40	69,565.90	2.41
นิติเวช	-	6,166.00	6,722.20	12,888.20	0.45
พยาธิวิทยา	126,595.70	104,602.00	121,558.90	353,120.60	12.25
รังสี					
วิสัญญีวิทยา	41,479.20	21,190.50	62,422.70	125,092.40	
ศัลยศาสตร์	280,119.70	231,855.90	80,920.50	592,896.10	
รวม 2 ภาควิชา	321,598.90	253,046.40	143,343.20	717,988.50	24.90
เวชศาสตร์ป้องกัน	51,568.70	144,124.60	75,217.70	270,911.00	9.40
สูติ-นรีเวช	136,359.50	77,515.00	116,039.00	329,913.50	11.44
ออร์โธปิดิกส์	39,792.50	24,632.00	42,465.60	103,890.10	3.71
อายุรศาสตร์	59,196.20	188,332.70	175,713.40	423,242.30	14.68
รวม	960,547.20	968,214.40	954,115.40	2,882,877.00	100.00

จากตาราง 1 แสดงว่า คณะแพทยศาสตร์ ได้รับงบประมาณค่าหนังสือในรอบ 3 ปี ที่ศึกษา เป็นจำนวนทั้งสิ้น 2,882,877.00 บาท เมื่อพิจารณาแยกตามรายภาควิชาพบว่า ภาควิชาที่ได้รับงบประมาณสูงสุดคือ ภาควิชาวิสัญญีวิทยาและภาควิชาศัลยศาสตร์ (ร้อยละ 24.90) รองลงมาคือ ภาควิชาอายุรศาสตร์ (ร้อยละ 14.68) ส่วนภาควิชาที่ได้รับต่ำสุดคือ ภาควิชานิติเวชศาสตร์ (ร้อยละ 0.456)

สำหรับงบประมาณ ภาควิชาวิสัญญีวิทยา และภาควิชาศัลยศาสตร์ นำมารวมกัน เพื่อสะดวกในการคำนวณหาความสัมพันธ์ เพราะหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของ 2 ภาควิชา ตรงกับระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติ หมวดเดียวกันคือ หมวด WO

2. การใช้หนังสือทางการแพทย์

2.1 ร้อยละของจำนวนเล่มที่เกี่ยวข้องและร้อยละจำนวนเล่มที่มีการใช้ของแต่ละภาควิชาจากภูมิลดงตาราง 2

ตาราง 2 ร้อยละของจำนวนเล่มที่เกี่ยวข้องและร้อยละจำนวนเล่มที่มีการใช้ของแต่ละภาควิชา

ภาควิชา	จำนวนเล่มที่เกี่ยวข้อง	ร้อยละ	จำนวนเล่มที่ไม่มีการใช้		จำนวนเล่มที่มีการใช้	
			จำนวนเล่ม	ร้อยละ	จำนวนเล่ม	ร้อยละ
กุมารฯ	392	9.21	200	51.02	192	48.98
จักษุ-โสตฯ	259	6.09	110	42.47	149	57.53
จิตเวช	103	2.42	45	43.69	58	56.31
นิติเวช	151	3.55	97	64.24	54	35.76
พยาธิวิทยา	273	6.42	192	70.33	81	29.67
รังสี	90	2.12	30	33.33	60	66.67
เวชศาสตร์ป้องกัน	778	18.29	474	60.93	304	39.07
ศัลยศาสตร์ วิทยาลัยวิทยา	410	9.64	167	40.73	243	59.27
สูติ-นรีเวช	458	10.77	210	45.85	248	54.15
ออร์โธปิดิกส์	272	6.39	128	47.06	144	52.94
อายุรศาสตร์	1,068	25.10	603	56.46	465	43.54
รวม	4,254	100	2,256	53.06	1,998	46.97

จากตาราง 2 ในเรื่องหนังสือที่เกี่ยวข้องแยกตามภาควิชา พบว่า ภาควิชาอายุรศาสตร์ มีจำนวนหนังสือที่เกี่ยวข้องสูงสุด คือ ร้อยละ 25.1 รองลงไปคือ ภาควิชาเวชศาสตร์ร้อยละ 18.29 ส่วนภาควิชาที่มีจำนวนหนังสือที่เกี่ยวข้องต่ำสุด 2 ภาควิชา คือ ภาควิหารังสีวิทยาร้อยละ 2.12 และภาควิชาจิตเวชร้อยละ 2.42

ในเรื่องเกี่ยวกับการใช้ พบว่าจากหนังสือทั้งหมด 4,254 เล่ม เป็นหนังสือที่มีการใช้เพียงร้อยละ 46.97 น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของที่มี

เมื่อพิจารณาแยกตามภาควิชา พบว่าภาควิชาที่มีการใช้เกินกว่าร้อยละ 50.00 ของจำนวนหนังสือที่เกี่ยวข้องในแต่ละภาควิชา มี 6 ภาควิชา คือ ภาควิหารังสีวิทยา ร้อยละ 66.67 รองลงไปคือ ภาควิชาวิทยาลัยวิทยาและภาควิชาศัลยศาสตร์ ร้อยละ 59.27 ภาควิชาจักษุโสตฯ ร้อยละ 57.53 ภาควิชาจิตเวชร้อยละ 56.31 ภาควิชาสูติ-นรีเวชร้อยละ 54.15 และภาควิชาออร์โธปิดิกส์ ร้อยละ 52.94

ส่วนภาควิชาที่มีการใช้ต่ำสุดคือ ภาควิชาพยาธิวิทยา ร้อยละ 29.67

2.2 สัดส่วนของจำนวนเล่มต่อจำนวนครั้งของการใช้ ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 สัดส่วนจำนวนเล่มที่มีการใช้กับจำนวนครั้งของการใช้

ภาควิชา	จำนวนเล่มที่มีการใช้	จำนวนครั้งที่มีการใช้	สัดส่วนจำนวนเล่มต่อจำนวนครั้งที่มีการใช้
กุมารฯ	192	2.101	1.00 : 10.94
จักษุ-โสตฯ	149	955	1.00 : 6.41
จิตเวช	58	293	1.00 : 5.05
นิติเวช	54	533	1.00 : 9.87
พยาธิวิทยา	81	195	1.00 : 2.41
รังสี	60	595	1.00 : 9.92
เวชศาสตร์ป้องกัน	304	2,564	1.00 : 8.43
ศัลยศาสตร์ วิทยาลัยวิทยา	243	2,273	1.00 : 9.35
สูติ-นรีเวช	248	2,056	1.00 : 8.29
ออร์โทปิดิกส์	144	1,122	1.00 : 7.79
อายุรศาสตร์	465	2,360	1.00 : 5.08
รวม	1,989	15,047	1.00 : 7.53

จากตาราง 3 แสดงว่า สัดส่วนการใช้หนังสือเทียบกับหนังสือที่เกี่ยวข้องโดยรวมมีค่าเป็น 1.00 : 7.53

เมื่อพิจารณาแยกตามภาควิชา พบว่าภาควิชาที่มีสัดส่วนการใช้หนังสือเทียบกับหนังสือที่เกี่ยวข้องสูงสุดคือภาควิชากุมารเวชศาสตร์ มีสัดส่วนการใช้ 1.00 : 10.94 ส่วนภาควิชาที่มีสัดส่วนการใช้ต่ำสุดคือ ภาควิชาพยาธิวิทยา มีสัดส่วนการใช้ 1.00 : 2.41

3. ความสัมพันธ์ระหว่างงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือของแต่ละภาควิชากับปริมาณการใช้หนังสือของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลงบประมาณที่แต่ละภาควิชาได้รับที่ปรากฏในตาราง 1 และปริมาณการยืมหนังสือ (จำนวนครั้ง) ที่ปรากฏในตาราง 3 ไปคำนวณหาค่าสหสัมพันธ์ ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ของงบประมาณการจัดซื้อหนังสือของแต่ละภาควิชาและปริมาณการใช้หนังสือ

งบประมาณปี 2547 - 2549	ปริมาณการใช้หนังสือ
	$r_{xy} = 0.981^*$

$$r_{xy} = (.05; n=11) = 0.602$$

จากตาราง 4 แสดงว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างงบประมาณค่าหนังสือของแต่ละภาควิชาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2549 กับปริมาณการใช้หนังสือ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอยู่ในระดับสูงมาก

อภิปรายผล

1. ในรอบ 3 ปี คือ พ.ศ. 2547-2549 งบประมาณค่าหนังสือของคณะแพทยศาสตร์ ได้รับรวมทั้งสิ้น 2,882,877.00 บาท เมื่อพิจารณาแยกตามรายภาควิชาพบว่า ภาควิชาวิสัญญีวิทยา และภาควิชาศัลยศาสตร์ ได้รับสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 24.90 การที่ต้องนำงบประมาณ 2 ภาควิชานี้มารวมกันเพราะหนังสือของ 2 ภาควิชา มีเนื้อหาอยู่ในหมวดเดียวกันของระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติ การพิจารณาการใช้จึงไม่สามารถแยกหนังสือได้ว่าภาควิชาใดเป็นผู้ใช้ งบรวมของ 2 ภาควิชาจึงสูงกว่าภาควิชาอื่น ๆ

ภาควิชาที่ได้รับงบประมาณในอันดับรองลงมาคือ ภาควิชาอายุรศาสตร์ (ร้อยละ 14.68) ทั้งนี้เป็นเพราะภาควิชาอายุรศาสตร์เป็นภาควิชาใหญ่ และมีการเรียนการสอนหลายวิชาจึงได้งบประมาณมากเป็นอันดับ 2 ซึ่งถ้าในอันดับ 1 นั้นคือเฉลี่ยของ 2 ภาควิชาจะเป็นภาควิชาละประมาณ ร้อยละ 12.50 ภาควิชาอายุรศาสตร์ก็จะเป็นอันดับ 1

ส่วนภาควิชาที่ได้รับงบประมาณน้อยที่สุด คือ ภาควิชานิติเวชศาสตร์ (ร้อยละ 0.45) เนื่องจากภาควิชานิติเวชศาสตร์เริ่มมีการเรียนการสอนในปี 2548 งบประมาณในปี 2547 จึงไม่มี ทำให้ยอดรวมต่ำสุด

2. การใช้หนังสือทางการแพทย์

2.1 ในจำนวนหนังสือทั้งหมดที่ศึกษา เมื่อพิจารณาหนังสือที่เกี่ยวข้องกับภาควิชาอื่น ๆ พบว่าภาควิชาอายุรศาสตร์มีหนังสือที่เกี่ยวข้องสูงสุด คือ ร้อยละ 25.10 อาจเป็นเพราะว่าภาควิชาอายุรศาสตร์เป็นภาควิชาใหญ่ ได้รับงบประมาณสูงเป็นอันดับ 2 เพราะอันดับ 1 นั้นเป็นงบประมาณที่รวมกัน 2 ภาควิชาเนื่องจากเนื้อหาสัมพันธ์กัน ทั้งภาควิชาที่มีการเรียนการสอนหลายวิชา จำเป็นต้องใช้หนังสือประกอบมาก จึงได้รับงบประมาณค่อนข้างสูง รองลงไปเป็นหนังสือของภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกัน มีที่มีหนังสือที่เกี่ยวข้องร้อยละ 18.29 อาจเป็นเพราะว่าภาควิชาเวชศาสตร์ฯ มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลายหมวด ได้แก่ หมวด WA สาธารณสุขศาสตร์ WB เวชศาสตร์ปฏิบัติ AC หมวดโรคติดต่อ และหมวด WD โภชนาการ ผิดปกติ และมีการสอนหลายวิชาที่เป็นวิชาพื้นฐานทำให้สัดส่วนการใช้จึงสูงเป็นอันดับรองลงมา

ส่วนภาควิชาที่มีหนังสือที่เกี่ยวข้องต่ำสุด คือ ภาควิชารังสีวิทยา ร้อยละ 2.12 อาจเป็นเพราะว่าภาควิชานี้มีรายวิชาที่เปิดสอนน้อย ทำให้การใช้หนังสือมีน้อยไปด้วย

2.2 ร้อยละของจำนวนเล่มที่มีการใช้จากจำนวนเล่มทั้งหมด พบว่า หนังสือที่มีการใช้มีเพียง ร้อยละ 46.97 ซึ่งไม่ถึงครึ่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหนังสือทางการแพทย์ส่วนใหญ่เล่มค่อนข้างหนา มีน้ำหนักมาก ผู้ใช้ส่วนหนึ่งใช้วิธีการยืมไปถ่ายเอกสาร ซึ่งร้านถ่ายเอกสารอยู่หน้าหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ การยืมเช่นนี้ห้องสมุดไม่ได้มีการเก็บสถิติเป็นการใช้ ซึ่งการใช้ในลักษณะดังกล่าวมีจำนวนมากพอสมควร จึงอาจทำให้จำนวนการใช้ที่คำนวณจากข้อมูลในระบบการยืมของห้องสมุดมีค่าไม่ถึงร้อยละ 50.00

2.3 เมื่อพิจารณาแยกตามภาควิชา พบว่ามี 6 ภาควิชาที่มีการใช้เกินกว่าร้อยละ 50.00 ของจำนวนหนังสือที่เกี่ยวข้องในแต่ละภาควิชา สูงสุดคือภาควิชารังสีวิทยา ร้อยละ 66.67 ที่เป็นเช่นนี้เพราะภาควิชานี้มีหนังสือน้อยเล่ม ได้รับงบประมาณเพียงร้อยละ 2.50 แต่หนังสือส่วนใหญ่ตรงกับเนื้อหาที่มีการเรียนการสอน จึงมีการยืมไปใช้มาก ทำให้สัดส่วนการใช้สูงสุด รองลงไปคือ ภาควิชาวิสัญญีวิทยาและภาควิชาศัลยศาสตร์ร้อยละ 59.27 ภาควิชาจักษุศาสตร์ ร้อยละ 57.53 ภาควิชาจิตเวชร้อยละ 56.31 ภาควิชาสูติหรือเวชร้อยละ 54.15 และภาควิชาออร์โธปิดิกส์ ร้อยละ 52.94 ซึ่งทั้ง 5 ภาควิชาหลังนี้มีรายวิชาที่สอนมาก หนังสือที่เกี่ยวข้องจึงมีการยืมไปใช้มาก เกินกว่าร้อยละ 50.00

ส่วนภาควิชาที่มีการใช้ต่ำสุดคือ ภาควิชาพยาธิวิทยาร้อยละ 29.67 อาจเป็นเพราะหนังสือของภาควิชาพยาธิวิทยาส่วนหนึ่งอยู่ที่สำนักหอสมุดกลาง ที่วิทยาเขตประสานมิตร ซึ่งมีการเรียนการสอนพยาธิวิทยา แต่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ไม่ได้เก็บข้อมูลที่สำนักหอสมุดกลางด้วย ทำให้จำนวนการใช้ของภาควิชาพยาธิวิทยามีการใช้ต่ำสุด

2.4 สัดส่วนของจำนวนเล่มต่อจำนวนครั้งของการใช้ พบว่าโดยรวมมีค่าเป็น 1.00 : 7.53 ครั้ง ใน 3 ปี เท่ากับ 3.7 ครั้งต่อปี คือหนังสือ 1 เล่ม มีการใช้ 3.7 ครั้งต่อปี ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สูงเมื่อเทียบกับงานวิจัยอื่นที่เคยมีมาแล้วในประเทศไทย คือ งานวิจัยของ ดวงใจ กาญจนศิลป์ (2551: 38) ที่วิจัยเรื่องปริมาณและการใช้หนังสือที่จัดหาตามการเสนอแนะของอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ตามสาขาวิชาที่จัดหาในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2546-2549 (ระยะที่ 2) พบว่าอัตราการใช้โดยเฉลี่ย 1.31 ครั้ง/ปี/เล่ม เท่านั้น

เมื่อแยกตามภาควิชา พบว่าสัดส่วนการใช้ของภาควิชากุมารเวชศาสตร์ มีค่าสูงที่สุดคือ 1.00 : 10.94 คือ หนังสือ 1 เล่ม มีจำนวนครั้งการใช้เท่ากับ 10.94 ครั้ง เฉลี่ย 3.31 ครั้งต่อปี จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ให้บริการยืม-คืน ของห้องสมุดคณะแพทยฯ ได้ข้อมูลว่านิสิตแพทย์มีการยืมหนังสือทางกุมารเวชศาสตร์ เพื่อทำรายงานและโดยเฉพาะตอนมีงานที่ต้องปฏิบัติตอนขึ้นวอร์ดที่มีคนไข้เป็นเด็กจำนวนมาก ส่วนภาควิชาที่มีสัดส่วนการใช้ต่ำคือ ภาควิชาพยาธิวิทยา คือ 1.00 : 2.41 เนื่องจากนิสิตที่เรียนทางพยาธิวิทยาเป็นนิสิตทางพรีคลินิก ซึ่งการเรียนการสอนอยู่ที่ประสานมิตร แต่การวิจัยในครั้งนี้เก็บข้อมูลการใช้เฉพาะทางวิทยาเขตของครุฑฯ จึงทำให้สัดส่วนของการใช้หนังสือของภาควิชาพยาธิวิทยาต่ำกว่าภาควิชาอื่น ๆ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างงบประมาณค่าหนังสือของแต่ละภาควิชาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2549 กับปริมาณการใช้หนังสือ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอยู่ในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมการจัดหาหนังสือของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ เนื่องจากการจัดหานั้น ห้องสมุดมีคณะกรรมการคัดเลือกหนังสือที่ประกอบด้วยคณาจารย์ ซึ่งเป็นตัวแทนของคณาจารย์จากทุกภาควิชาในคณะแพทยศาสตร์ และคณะกรรมการทุกท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี บางท่านไปคัดเลือกหนังสือที่ร้านหนังสือทางการแพทย์ บางท่าน เมื่อทางร้านนำหนังสือมาเสนอคณะกรรมการจะพิจารณาคัดเลือกเพื่อให้ทางห้องสมุดดำเนินการ บางท่านส่งรายชื่อหนังสือ เพื่อให้ทางห้องสมุดดำเนินการจัดซื้อต่อไป จึงทำให้ปริมาณการใช้และการจัดหาที่มีความสัมพันธ์กันระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากแนวปฏิบัติในการจัดหาหนังสือของห้องสมุดคณะแพทยฯ ที่ผ่านมา เป็นการเปิดช่องทางให้อาจารย์เสนอแนะเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังไม่เปิดโอกาสให้นิสิตได้เสนอแนะอย่างเต็มที่ ดังนั้นจึงควรเปิดโอกาสให้นิสิตได้มีส่วนร่วมในการจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดให้มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งจะช่วยให้หนังสือในห้องสมุดเป็นหนังสือที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้อย่างสมบูรณ์ เป็นการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

แนวทางสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของงบประมาณการจัดซื้อ วารสารและฐานข้อมูล กับการใช้วารสารและฐานข้อมูลของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์

.....

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ชาวบ้านเกาะ. (2546). **การวิเคราะห์การจัดซื้อและการใช้หนังสือ**. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงใจ กาญจนศิลป์. (2551, มกราคม-ธันวาคม). ปริมาณและการใช้หนังสือที่จัดหาตามการเสนอแนะของอาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ตามสาขาวิชาที่จัดหาในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2546-2549 (ระยะที่ 2). **บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข.** 26(1-3): 38-45.
- นงนารถ ชัยรัตน์. (2542). **การเลือกและการจัดหาทรัพยากรห้องสมุด: เอกสารประกอบการสอนวิชา บร. 311**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประยงค์รี พัฒนกิจจำรูญ. (2524). **การพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด: การเลือกการจัดหาหนังสือและวัสดุ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรชนิตร์ ลีนาราช; และ มาตุร ศาสตรวาทิต. (2546). **รายงานการวิจัยวิเคราะห์สัดส่วนของจำนวนทรัพยากรที่มีกับจำนวนการใช้ของห้องสมุด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. ขอนแก่น: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.